

Єршова Наталя
к.е.н., доцент
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків

РОЗВИТОК СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В КОНТЕКСТІ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ

В умовах формування інноваційної моделі економіки стратегічне управління потребує належного інформаційного забезпечення, сформованого в рамках стратегічного управлінського обліку, як складової наявної у суб'єктів господарювання обліково-аналітичної системи за умови розширення її інформаційного простору і спрямованого на забезпечення якості процесу стратегічного управління підприємством та його постійне вдосконалення.

На основі систематизації методологічних підходів теоретичне розуміння стратегічного управлінського обліку базується на визначенні філософської, формальної та змістовної складових, що забезпечує його цілісне уявлення. Відповідно до філософського аспекту, СУО визначається як філософія, образ думок працівників, які базуються на розумінні необхідності формування інформації, синхронізації і гармонійного поєднання інтересів зацікавлених осіб у прийнятті управлінських рішень з метою забезпечення довгострокового функціонування та розвитку підприємства. Формальна складова представлена сервісно-інформаційною підтримкою процесу стратегічного управління. Змістовна складова може бути представлена в трьохвекторній площині з урахуванням інтегрованого, інноваційно-зорієнтованого та системного підходів. В контексті методологічного базису стратегічного управлінського обліку інтегрований підхід реалізується у напрямках:

- управлінський аспект інтеграції визначається цільовою спрямованістю моделі управління підприємством і відображається у оціночних індикаторах її реалізації;
- функціональний аспект інтеграції СУО визначається інтеграцією з компонентами бухгалтерської інформаційної системи;
- технічний аспект інтеграції визначає інтеграцію вихідних даних, інтеграцію технологій збору, інтеграцію даних для зберігання і моделювання, інтеграцію технологій обробки інформації, інтеграцію технологій подання інформації для цілей управління

Інноваційно-зорієнтований підхід може бути покладений в основу видової класифікації інновацій в стратегічному управлінському обліку, за яким пропонуємо: структурно-функціональні; процесово-логістичні; інформаційно-інструментальні; комунікативно-мотиваційні інновації.

За змістовним підходом, стратегічний управлінський облік – це складна

багатофункціональна і багаторівнева система відкритого типу, що функціонує в соціокультурному просторі, управлінському та інформаційному середовищі, яка покликана забезпечити формування та надання ємної стратегічної інформації для інформаційної підтримки повного циклу основних функцій стратегічного управління (планування, організації, аналізу, контролю, регулювання), побудована за принципами проактивності, найбільшої адаптованості до специфіки діяльності підприємства, релевантності до прийняття управлінських рішень та інноваційності.

Використання системного підходу, як загальнометодологічного принципу дослідження надає можливість [1]:

– сформуванню системного упорядкування стратегічного управлінського обліку, завдяки чому: 1) визначити цілі і завдання; 2) сформуванню інформаційного забезпечення; 3) здійсненню структурування;

– представити стратегічний управлінський облік у взаємозв'язку з іншими обліковими системами та визначити його роль у забезпеченні функцій стратегічного управління.

Мета стратегічного управлінського обліку (СУО) полягає у сприянні досягненню стратегічних цілей діяльності підприємства та реалізації локальних цілей СУО (надання достовірної інформації про об'єкти стратегічного управління, інформаційна підтримка процесу стратегічного управління, забезпечення розвитку потенціалу співробітників (коучинг) та ін.

Мета визначає завдання СУО, які, виходячи з розширеної трактування мети управлінського обліку за Ч.Т. Хорнгреном [2], можна представити більш системно: визначення цілей та інформаційних потреб менеджерів стратегічного рівня (критерій - активна роль джерела інформації); вироблення і подання планової і прогнозованої інформації про об'єкти управління (критерій - вид інформації); здійснення аналітичної, контрольної, інформаційної функцій (критерій функцій управління); сегментація інформаційного простору з глобальних сфер прийняття стратегічних управлінських рішень (економічна, екологічна, соціальна, інвестиційна, фінансова), стадіями відтворювального процесу (постачання, виробництво, збут), структурним підрозділом (філія, відділення, департамент, дивізіон, цех і ін.) (критерій – центр відповідальності).

Мета і завдання визначають об'єкт і предмет СУО. Об'єктом СУО є процес інформаційного забезпечення стратегічного управління. Предметом СУО є теоретико-методологічні засади формування обліково-аналітичної інформації для цілей стратегічного управління. Об'єкт і предмет визначають принципи та функції СУО. Систему принципів СУО пропонуємо класифікувати за такими групами: принципи формування та принципи функціонування стратегічного управлінського обліку. До функцій СУО пропонуємо відносити:

– інформаційно-логістичну функцію, яка реалізується формуванням системної і якісної інформації фінансового і нефінансового характеру, необхідної для обґрунтування та прийняття стратегічних рішень щодо розвитку

підприємства; забезпеченням стратегічної обґрунтованості показників і форм звітності при визначенні моделі стратегічного управління підприємством;

– інформаційно-комунікативну функцію, яка реалізується встановленням внутрішньоорганізаційних зв'язків через інформаційні потоки. При цьому інформація у вигляді системи якісних і кількісних показників є сполучною ланкою в економічній поведінці учасників внутрішньоорганізаційних відносин. Комунікативність також проявляється через розширення можливостей інформаційно-аналітичної системи (через інтеграцію даних бухгалтерського обліку і системи оціночних показників бізнесу, зокрема через інтегровану звітність) та гармонізацію всього ланцюжка ділової активності підприємства;

– інформаційно-аналітичну функцію, яка реалізується можливістю оцінювання стратегії, стратегічної стійкості, тенденцій розвитку, ймовірних ризиків;

– інформаційно-контрольну функцію, яка реалізується через зворотній зв'язок і передбачає формування обліково-аналітичної інформації про фактичні значення встановлених нормативних і планових показників на кожному етапі реалізації загальної ділової стратегії, дотримання раціонального використання ресурсів підприємства, оцінку досягнутого рівня показників кожного елемента (структурної одиниці) ланцюжка створення споживчої цінності для виявлення відхилень від норм і встановлення причин наявних відхилень.

Центральне місце в концепції системного забезпечення управлінських цілей актуальною релевантною інформацією займають принципи системності та функціональний механізм, здатні об'єднати в органічне ціле облікові, аналітичні, контрольні процеси, а «мережеве мислення» дозволяє представити зв'язки, які утворюються рухом інформації в контурі управління підприємством.

Таким чином, успішність функціонування стратегічного управлінського обліку забезпечується єдністю методологічних прийомів його реалізації як підсистеми загальної моделі управління. Перспективи подальших досліджень полягають у розвитку його інструментарію з позиції інноваційно-зорієнтованого підходу, дослідженню інтеграції стратегічного управлінського обліку в систему управління підприємством з позицій інтегрованого підходу.

Список використаних джерел

1. Герасимова, В. В. Системный подход как общеметодологический принцип исследования систем управления [Текст] / В. В. Герасимова // Актуальные проблемы социально-экономического развития России. – Саратов: Издат. центр «Наука». – 2007. – № 8. – С. 39-50.

2. Хорнгрен, Х. Бухгалтерский учет: управленческий аспект [Текст] / Х. Хорнгрен, Г. Фостер; Ред. Я. В. Соколова ; пер. с англ. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 416 с.